



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. VIII. De probatione artificiali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

firmanda, vel destruenda, multum habet operis oratio, si quæ sint voces per vinum, somnum, dementiam emissæ, vel excepta parvulorum indicia, quos pars altera nihil fingere; altera nihil judicare dictura est. ¹ Nec tantum præstari hoc genus potest, sed etiam ubi non est, desiderari solet: *Pecuniam dedisti, quis numeravit? ubi? unde? Venenum arguis, ubi emi? à quo? quanti? per quem dedi? quo conscio?* Quæ fere omnia pro Cluentio Cicero in crimine veneficii excutit. Hæc de *inartificialibus* quam brevissime potui.

merat. unde mutuatus videtur Fabius. Idem.

1 Nec tantum præstari.] Hermogenes in lib. de *statibus* hunc locum appellat *probationum ex petitione*, propriumque esse dicit conjecturalium causarum, cum scilicet testes & certiora ab adversario flagitamus judicia. Idem.

CAP. VIII.

De probatione artificiali.

Pars altera probationum, quæ est tota *in arte*, constat-8 que rebus ad faciendam fidem positis, plerunque aut omnino negligitur, aut levissime attingitur ab iis qui argumenta velut horrida & confragosa vitantes, ¹ amœnioribus locis desident: neque aliter quam ii qui traduntur à poëtis gustu cujusdam apud ² Lotophagos graminis, & Sirenum cantu deliniti, voluptatem saluti prætulisse, dum laudis falsam imaginem sequuntur, ipsa, propter quam dicitur, victoria

Initio quosdam reprehendit qui spretis argumentis quibus veluti nervis *cause* continentur, in locos communes excurrunt, quod vitium erat tempore Fabii frequentissimum. subnectit generalem omnium *probationum divisionem*, postmodum probationis species sigillatim exequitur. Turneb.

1 *Loci amœnioribus.*] Argumenta desident dialecticum acumen, neque tam capacia sunt eloquentiæ. igitur illi locos communes sectantur, qui & genere compositionis & figuratum varietate lascivunt. Idem.

2 *Lotophagos.*] *Lotophagi* populi sunt Africa, apud quos lotus arbor, quæ *celtis* à Theophrasto dicitur, dulcissimum gerit fructum, adeo ut si quis gustarit, illic perpetuo manere velit. Est etiam *lotus* Theophrasto herba quadam suavissima & esculenta: de qua intellexisse videtur & Homerus lib. *odys.* & Fabius. Idem testatur & Plinius lib. 22. Idem. *Lotophagos graminis.*] Laur. Valla dubitat num legendum sit potius *graminis*, quod *loton* quidam velint esse cannam saccari quam appellant *γλυγοκρίλαρον*. *Pith.* Homer. *Odyss.* 9. 12. Plin. 1. 7. & 16.

1 *Atque*

victoria cedunt. ¹ Atqui cetera quæ continuo magis orationis tractatu decurrunt, in auxilium atque ornamentum argumentorum comparantur, ² nervisque illis quibus causa continetur, adjiciunt superinducti corporis speciem: ut si forte quid factum *ira*, vel *metu*, vel *cupiditate* dicatur, latius quæ cuiusque affectus natura sit, prosequamur. Iisdem *laudamus*, *incusamus*, *augemus*, *minuimus*, *describimus*, *deterremus*, *querimur*, *consolamur*, *hortamur*. Sed horum esse opera in rebus aut certis, aut de quibus tanquam certis loquimur, potest. Nec abnuerim esse aliquid in *delectatione*, multum vero *in commovendis affectibus*: sed hæc ipsa plus valent cum se didicisse iudex putat: quod consequi nisi argumentatione, aliaque omni fide rerum non possumus. Quorum priusquam partior species, indicandum reor, esse quædam in omni probationum genere communia. ³ Nam nec ulla quaestio est, quæ non sit aut *in re*, aut *in persona*: nec esse argumentorum loci possunt, nisi in iis quæ *rebus* aut *personis* accidunt: eaque aut per se inspici solent, aut ⁴ ad aliud referri: ⁵ nec ulla confirmatio, nisi aut *ex antecedentibus*, aut *ex consequentibus*, aut *ex pugnantibus*: & hæc necesse est aut

¹ *Atqui cetera.*] Non sunt illi contenti argumentorum momenti, nisi etiam ex ipsis argumentis eruant aliquem locum communem ad argumentorum ornamentum, ut si quid dixerint *ira factum*, locum addant communem *de ira*. Turneb.

² *Nervisque.*] *Nervos* vocat argumenta, tanquam in illis sit præcipuum auxilium. Probationes *inartificiales* habent cutem & carnem: *artificiales* autem nervos. sicut caro & cutis vestit nervos, in quibus est præcipua corporis fortitudo: sic probationes *inartificiales* seu loci communes vestiunt & ornant argumenta. Idem.

³ *Nam nec ulla quaestio.*] Omnis probatio in thesi ducitur à *re* aut à *persona* communi: in hypothesei vero tum à *re* tum à *persona* singulari. Eadem videtur Arist.

diviso, cum dixit probationes aut *rationales* esse, quæ & *negotiales* dicuntur, aut *morales*, aut *patheticas*. Cic. attributa personarum & rerum vocat. Idem.

⁴ *Aut ad aliud referri.*] Id ex Cic. topicis scire possumus. nam argumenta quæ ducuntur ex toto, ex partibus, per se inspiciuntur: quæ autem ex rebus affectis, ad aliud referuntur. Idem.

⁵ *Nec ulla confirmatio.*] *Antecedentia*, *consequentia*, & *repugnantia* apud Cic. in Topicis formulæ sunt argumentationis hypotheticæ: Fabio vero in cap. de argumentis *antecedentia* & *consequentia* pro adjunctis sumuntur. Hoc loco generaliter accipit pro *antecessione* & *consecutione* rei & *repugnantia*: quo pacto Arist. quoque sumpsit cap. 29. libri primi Priorum, cum agit de *inventione mediæ*. Idem.

I Aut

aut ex *preterito tempore*, aut ex *conjuncto*, aut ex *sequenti* petere. Nec ulla res probari nisi ex alia potest: eaque sit oportet ¹ aut *major*, aut *par*. aut *minor*. Argumenta vero reperiuntur aut in quaestionibus, quæ etiam separatæ à complexu rerum personarumque spectari per se possint: aut in ipsa causa, cum invenitur aliquid in ea non ex communi ratione ductum, sed ejus iudicii de quo cognoscitur, proprium. ² *Probationum* præterea omnium aliæ sunt *necessariæ*, aliæ *credibiles*, aliæ *non repugnantes*. ³ Adhuc, omnium probationum quadruplex ratio est, ut vel quia aliquid est, aliud non sit: ut, *dies est, nox non est*. vel quia est aliquid, & aliud sit: ut, *Sol est super terram, dies est*. vel quia aliquid non est, aliud sit: ut, *nox non est, dies est*. vel quia aliquid non est, nec aliud sit: ut, *non est rationale, nec homo est*. His in universum prædictis partes subjiciam.

¹ *Aut major.*] Hoc simpliciter non est intelligendum de loco comparationis, sed generaliter de omni re. argumentamur itaque à *majori*, ut à genere ad speciem: à *pari*, ut à specie ad proprium: à *minori*, ut à specie ad genus. *Idem.*

² *Probationum præterea.*] Paulo diversus Aristoteles. nam probationes aut necessarias ait, ex quibus fit *demonstratio*: aut probabiles, ex quibus *sylogismus dialecticus*: aut apparentes, ex quibus

sylogismus sophisticus. Fabius addit *non repugnantes*, quæ adhuc infirmiores sunt credilibus, ut, *verisimile est eum fecisse furtum qui in ædibus solus fuerit*. *Idem.*

³ *Adhuc omnium.*] Hæc divisio pertinet ad *argumentationes hypotheticas*, quæ ex quadruplicibus constant propositionibus, aut duabus affirmativis, aut duabus negativis, aut affirmativa & negativa, aut negativa & affirmativa. Porro solent rhetores multum argumentari *ex conditione*. *Idem.*

C A P. I X.

De signis.

Omnis igitur probatio artificialis constat aut *signis*, aut *argumentis*, aut *exemplis*. ¹ Nec ignoro plerisque videri *signa* partem argumentorum: quæ mihi separandi ratio hæc

Probationem artificialem dividit, *signa* ab *argumentis* distinguit, & eadem dividit: deinde eorum *præceptiones* subjungit. *signum* autem appellant quod sub sensum aliquem cadit, & ex se ali-

quid demonstrat. *Turneb.*

¹ *Nec ignoro.*] Cic. in *Topicis signa* adjunctis subjicit: *adjuncta* autem ad argumenta referuntur. *Idem.*

Z

1 Nec